

SZARVASMARHA-ÁBRÁZOLÁSOK PÉNZÉRMÉKEN I.

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Az Át Kft. múzeumának egy kicsiny szeletét képezi az a gyűjtemény, amely olyan pénzürméket tartalmaz a világ minden tájáról, amelyeken különböző szarvasmarhafélék ábrázolásai találhatók. A gyűjtemény kizárólag érmékre, azokon belül is a közönséges szarvasmarha és zebu vonatkozású ábrázolásokkal ellátott darabokra koncentrál. A gyűjtemény egy része az európai és amerikai bölényábrázolásokat mutatja

be. Utóbbiak vonatkozásában külön cikket szánok majd az úgynevezett hobo nickelekre.

Az elkövetkezendő cikkekben a képek fognak dominálni a szövegekkel szemben, de igyekeztem minden lényeges információt kigyűjteni az adott pénzürméről, úgy, hogy a szakértő numizmatikusok számára is megfelelő legyen.

Írország - 1 shilling

Érdekesség:

Az ír font 1971-ig nem tízes számrendszerű volt: 4 crown, 10 florin, 20 shilling, 240 penny volt egyenlő 1 ír fonttal. Tervezője Percy Metcalf, aki számos állatot ábrázoló pénzürmét tervezett munkássága során. A Barnyard érmekollekcióban – amelynek része az itt bemutatott

Származási hely: Ír Köztársaság (Eire)

Névérték: 1 shilling

Szarvasmarha-ábrázolás: bika

Kiadás éve: 1963. (1951–1968)

Típus: forgalmi érmék

Súly: 5,66 g

Átmérő: 23,6 mm

Vastagság: 2 mm

Él típusa: recés

Anyag: réz-nikkel ötvözet

érme is – megtalálható érmék mindegyikére állat került. A farthingra siketfajd, a halfpenny-re koca a malacaival, a penny-re kotlós a csirkékkel, a threepence-re nyúl, a sixpence-re agár, a florin-ra lazac, a half crown-ra pedig ló.

Guernsey - 10 pence

Érdekesség:

Az érmét az a nemzetközi berkekben is jól ismert Paul Vincze tervezte, aki Vincze Pál néven, a Gödöllőtől légvonalban 15 km-re fekvő Galgagyörkön látta meg a napvilágot 1907-ben. 1939-től Angliában élt és

Származási hely:	Guernsey Bailiffség
Névérték:	10 pence (új penny)
Szarvasmarha-ábrázolás:	Guernsey marha
Kiadás éve:	1968 (1968–1971)
Típus:	forgalmi érmék
Súly:	11,31 g
Átmérő:	28,52 mm
Vastagság:	2,3 mm
Él típusa:	recés
Anyag:	réz-nikkel ötvözet

dolgozott. Többek között olyan munkái voltak, mint II Erzsébet angol királynő koronázási érméje (1953) és a Shakespeare halálának 400. évfordulójára kiadott érme (1963).

Vincze Pál munka közben (Kép forrása: encyclopedia.design)

Olaszország - 100 líra

Érdekesség:

Az érme a FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations, vagyis az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Világszervezete) felkérésére került kiadásra. A „Nutrire

Származási hely:	Olasz Köztársaság
Névérték:	100 líra
Szarvasmarha-ábrázolás:	tehén a borjával
Kiadás éve:	1979
Típus:	emlékérmék
Súly:	8 g
Átmérő:	27,8 mm
Vastagság:	1,7 mm
Él típusa:	recés
Anyag:	rozsdamentes acél

il Mondo” szlogen arra a törekvésre utal, miszerint világszerte meg kell szüntetni az éhezést. Tervezője az olasz származású Sergio Giandomenico.

San Marino - 10 líra

Érdekesség:

Tervezője az olasz származású Guerrino Mattia Monassi.

Származási hely: San Marino Köztársaság

Névérték: 10 líra

Szarvasmarha-ábrázolás: tehén borját szoptatja (művészi ábrázolás)

Kiadás éve: 1972 (1972–2001)

Típus: forgalmi érték

Súly: 1,6 g

Átmérő: 23,3 mm

Vastagság: 1,9 mm

Él típusa: sima

Anyag: alumínium

Szlovénia - 50 tallér

Érdekesség:

Az érmét három művész, Miljenko Licul, Zvone Kosovelj grafikusok és Janez Boljka szobrász-grafikusművész tervezte. A tallérok más címletein is állatok találhatók. Az érmék tervezéséhez Boljka háromdimenziós munkái adták az ihletet. Számos bikát ábrázoló kisplasztikát és szabadtéri szobrot készített. Több műve megtalálható a Ljubjanai Állatkertben.

Származási hely: Szlovén Köztársaság

Névérték: 50 tallér (tolár)

Szarvasmarha-ábrázolás: művészién ábrázolt, stilizált bika

Kiadás éve: 2005 (2003–2006)

Típus: forgalmi érték

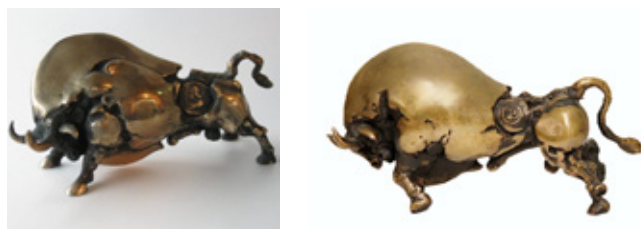
Súly: 8 g

Átmérő: 26 mm

Vastagság: 2 mm

Él típusa: szakaszosan recézett

Anyag: réz-nikkel ötvözet

Janez Boljka bikákat ábrázoló kisplasztikái
(Képek forrása: imagosloveniae.net, Galerija Hest Facebook oldala)

Ciprus - 5 cent

Érdekesség:

Tervezője Clara Zacharaki-Georgio. Az érme hátoldalára Enkomi településen feltárt késő bronzkorra (Kr. előtt 14. század) keltezett lelőhelyen napvilágot

Származási hely: Ciprusi Köztársaság

Névérték: 5 cent

Szarvasmarha-ábrázolás: szakrális bika maszk

Kiadás éve: 1983

Típus: forgalmi érték

Súly: 3,8 g

Átmérő: 22 mm

Vastagság: 1,4 mm

Él típusa: sima

Anyag: alpakka

látott, aranyozott ezüstműalon található szarvasmarhafejek kerültek. Az eredeti tárgy a nicosiai Ciprus Múzeumban tekinthető meg.

A ciprusi érmén található ábrázolás ihletője (Kép forrása: coinz.eu)

Svájc - 2 europ ceros

Érdekesség:

Ezt az euró bevezetése előtti próbaveretet egy 8 érméből álló sorozat részeként adták ki.

Származási hely: Svájci Konföderáció

Névérték: 2 europ ceros

Szarvasmarha-ábrázolás: tehénfej

Kiadás éve: 2003

Típus: fantáziaérmék

Súly: 4,7 g

Átmérő: 18,3 mm

Vastagság: 2 mm

Él típusa: sima

Anyag: vörösréz

Lettország - 2 euró

Érdekesség:

Az érmén a lett barna marha tehene látható. Korábban, még az euró előtt a 2 lati lett pénzérmén szinte ugyanez a marhaábrázolás volt. Ezt a fajtát a német Angeln fajtából tenyésztették ki még a 19. század végén. Mára számuk már meghaladta az egymilliót, az 1,8 millió lakosú országban.

Származási hely: Lett Köztársaság

Névérték: 2 euró

Szarvasmarha-ábrázolás: lett barna szarvasmarha

Kiadás éve: 2016

Típus: emlékérmék

Súly: 8,5 g

Átmérő: 25,75 mm

Vastagság: 2,2 mm

Él típusa: recézett, peremírással:
„DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU”

Anyag: bimetál, alpakkával bevont nikkel mag és réznikkel körgyűrű

A felhasznált források a szerzőnél elérhetők.

SZARVASMARHA-ÁBRÁZOLÁSOK PÉNZÉRMÉKEN II.

AFRIKAI ÉRMÉK

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Folytatva az előző cikket, a pénzérméken található közönséges szarvasmarha- és zebuábrázolásokat vesszük górcső alá, a numizmatikai értékmérőkön

túl az érméken található állatokkal kapcsolatos érdekességekre is koncentrálunk. Ezen cikkben afrikai pénzérméről esik szó.

Botswana - 25 thebe

Érdekesség:

Botswana jellegzetes, a szanga marhákhöz tartozó fajtája a tswana törzs által az ország területén meghonosított tswana (vagy setswana) fajta. Az eredetileg hosszú szarvú fajta tehenei 360, a bikák 480 kg-ot nyomnak. Változatos színű és foltos egyedek is előfordulnak a vöröseستől a fekete-fehér foltosig. Számos tejelő és húshasznú közönséges szarvasmarhával való keresztezés alapját adják az országban. Az érmén a pajzs alakú címerben nagy

Származási hely: Botswanai Köztársaság

Névérték: 25 thebe

Ábrázolás: szanga marha, másik oldalon
pajzsban szanga marha fej

Kiadás éve: 1984 (1976 – 1989)

Típus: forgalmi érték

Súly: 5,8 g

Átmérő: 25 mm

Vastagság: 1,52 mm

Él típusa: recés

Anyag: réz-nikkel ötvözet

valószínűséggel egy tswana bika feje látható, míg a hátoldalon a jellegzetes oldalsó, lefelé mutató szarvállásból ítélve egy másik szanga marhafajta az afrikander bikája figyelhető meg, amely az előbbihez képest jóval nagyobb termetű (a tehének 500-600 kg-t míg a bikák 750-1000 kg-ot nyomnak). Lényegesen ismertebb fajta. Jól izmolt, nagy testű, így előszeretettel képezi alapját a húshasznú modernebb fajtákkal való keresztezésnek (pl. angus, hereford).

Africander bika (Fotó: The Afrikaner Cattle Breeders' Society of South Africa, africanerbees.com)

Uganda - 100 shilling

Származási hely:	Ugandai Köztársaság
Névérték:	100 shilling
Ábrázolás:	ankole-watusi marha
Kiadás éve:	2008 (1998-2008)
Típus:	forgalmi érmék
Súly:	7 g
Átmérő:	26,9 mm
Vastagság:	1,73 mm
Él típusa:	recés
Anyag:	réz-nikkel ötvözet

Érdekesség:

Az érme hátulján a talán legismertebb szanga marhafajta az ankole-watusi látható. A fajtának és rokonfajtáinak (danakil, nilotic, bahima, fulani, bororo, kivu) hatalmas szarvaik vannak, amelyek mind átmérőben, mind hosszúságban lényegesen

felülmúlják a világ más tájain kitenyészett fajtákat. Egy-két zebu vagy közönséges szarvasmarhafajta közelítheti meg őket, de, vagy csak szarvhossz (batawana, magyar szürkemarha, texas longhorn) vagy csak átmérő (kuri, kankrej) tekintetében.

Ankole-Watusi bikák (Fotó: pixabay, Ignartonos képe)

Lurch, a 92,5 centiméter átmérőjű Guinness világrekorder Ankole-Watusi ökör (USA). Szarvainak fesztávolsága 2,1 m volt. (Fotó: www.guinnessworldrecords.com)

Mauritánia - 10 ouguiya

Származási hely:	Mauritániai Iszlám Köztársaság
Névérték:	10 ouguiya
Ábrázolás:	zebu
Kiadás éve:	2017 (2017–2018)
Típus:	forgalmi érmék
Súly:	5,38 g
Átmérő:	24 mm
Vastagság:	1,8 mm
Él típusa:	recés
Anyag:	Bimetál: nikkellel bevont acél mag, sárgarézbe bevont acél körgyűrű

Érdekesség:

Mauritánia 2017-ben monetáris reformot vezetett be. Az öt új pénzerméből három állatábrázolás található. Ezek közül a 10 ouguiya érmén egy tehén figyelhető meg, amely nagy valószínűséggel az országban jellemző, rövid szarvú zebufajta, a maure alapján készült. Ez a kis testű, rövid szarvú zebufajta kimondottan a Mauritánia területén élő törzsek által alakult ki és terjedt el. Többnyire vörösek vagy

vöröstarkák. Az ország nagy része sivatagos, így kihívást jelent a mezőgazdaság. A lakosság mindig is a szarvasmarhákból tartotta fent magát. Volt olyan, mikor háromszor annyi szarvasmarha volt az országban, mint ember. A 100 ouguiya papírpénzen is ugyanezen ábrázolás kiegészített változata található. Ez egyfajta tisztelgés az állatok előtt.

A 100 ouguiya papírpénz (Forrás: <https://www.foreigncurrencyandcoin.com>)

Mauritániában a szarvasmarhákat az emberek sokszor teherhordásra és hátasként használták. Az itt látható kép kb. 1890-ben készült Mauritániában. Fejlik is az állatokat, de a napi tejmennyiség lényegesen elmarad a modern fajtákétól (kb. tizede). (Fotó: www.abebooks.com).

Seychelle-szigetek - 1 cent

Származási hely:	Seychelle-szigetek
Névérték:	1 cent
Ábrázolás:	szarvasmarha fej
Kiadás éve:	1972
Típus:	forgalmi érmék
Súly:	0,7 g
Átmérő:	16 mm
Vastagság:	1,4 mm
Él típusa:	sima
Anyag:	alumínium

Érdekesség:

Az érmét még 1972-ben adták ki II. Erzsébet királynő uralkodása idején, és a FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*, vagyis Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Világszervezete) sorozatának részét képezte, csakúgy, mint az előző cikkben bemutatott 100 lírás. A szervezet az ilyen érmékkal is fel kívánta hívni a figyelmet az élelmiszerbiztonság fontosságára

és az éhezés felszámolására tett erőfeszítésekre. Az érme előlapját Arnold Machin, hátlapját pedig Norman Sillman művészek tervezték. A Seychelle-szigetek Afrika Keleti partjaitól mintegy 1300 km-re, Madagaszkártól pedig 1000 km-re északkeletre található. Az Egyesült Királyságtól való függetlenségét 1976-ban kiáltották ki. Az érmehez nagy valószínűséggel egy hagyományos szarvalt hereford bika adta az ihletet.

Grand champion hereford bika egy 1921-es fotón (Forrás: Az Idaho Egyetem gyűjteménye.)

A felhasznált források a szerzőnél elérhetők.

